

Govor poslanca Ferjančiča

v državnem zboru dné 25. maja.

(Konec.)

Gledé „honorara“ (plače) niso izbirčni, vzamejo vse: denar, pridelke (radost na desni), če ni drugače, so pa tudi s požirkom kake pijače zadovoljni. (Čujte! na desni.) Taki ljudje posredujejo promet. Na Koroškem se ne zgodi, kakor kje drugod, da bi stranka, ki je pravdo zgubila, drugi nasprotni stranki očitala zvijačo, goljufijo ali krivo pričanje, ne, temveč vse to gré ondi na mešetarjeva pleča. Mešetarja dolží taka stranka, da je napak tolmačil, da je dal s tem povod krivi prisegi, in tudi, da ga je nasprotna stranka podkupila.

Posebno si pa usojam pozornost pravosodnega ministerstva na to obračati, da se za tako mešetarijo na Koroškem priznavajo sodnijski stroški, odobravajo, plačujejo in tudi iztirjujejo ter eksekvirajo. (Čujte, čujte! na desni.) Toda ne le pri strankarskih zadevah, temveč tudi pri kazenskih obravnavah poslužujejo se sodniki takih mešetarjev. Kam da to privede, dokaže naj Vam resnični dogodek, katerega mi je več ljudi potrdilo: Preiskovalni sodnik je v neki preiskavi zarad umora našel, da je bil mešetar, ki je med obdolžencem in med sodnikom posredoval, konečno sam morilec. (Čujte, čujte! na desni.) — Poslanec Nabrgoj proti levici obrnen: „No, kaj bode pa na to rekli?“ — Dr. Trojan: „Ali tudi to občine tako hočejo?“ — Poslanec Nabrgoj: „Ali tudi občine to zahtevajo?“ — Poslanec dr. Foregger: „Pri-sežni tolmač je ravno tako lahko morilec!“

Lahko bi Vam navedel še drugih vzgledov, kako da se godí s pravosodjem na Koroškem, uže posebno zarad tega, ker sedanjemu pravosodnemu ministru taki slučaji niso znani, toda, mislim, da sem pametnim možem zadosti povedal. Prosim pa pravosodno upravo, da naj ima pazno svoje oko vedno uprto na te žalostne razmere, ki jih ne more nihče utajiti, in ki se celó zlepšati ne dadó. Pred vsem pa naj skuša, da jih odpravi. Najbolj umestno se mi zdi, če bi se uže od sedaj na dalje pri natečajih sodniških mest po slovenskih krajih zahtevalo znanje slovenskega jezika v pismu in besedi. (Tako je! Prav potrebno! na desni.) Ta zahteva je vendar čisto naravna. Ob enem naj se pa pravosodna uprava uže sedaj prepriča, koliko zná ta ali oni sodnik na Koroškem slovenščine, ter naj nedostatnosti odpravi s pomočji primernih prestavljanj sodnikov, če ni drugače.

Resolucija pa, o kateri sem poprej govoril in jo utemeljil, se glasi:

„Vlada se poziva, naj za to skrbi, da se bode uže pri imenovanji avskultantov ozir jemal na jezikovne zmožnosti prosilčeve in da bode v področji deželnih nad-sodnij graške in tržaške vedno toliko slovenščine in za Primorje hrvaščine zmožnih avskultantov pri rokah, kolikor jih bo treba za umeščevanje viših sodnijskih služeb, kjer se znanje slovenščine zahteva.“

(Priznanje na desni. — Govorniku mnogi čestitajo.)

Politične stvari.

Razmere na Českem.

Z izstopom Nemcev iz českega deželnega zbora pričel se je novi del borbe, katero bijejo naši bratje Čehi za svojo narodno pravo.

Kedor opazuje narodno gibanje v naši državi, opazuje lahko uže iz prejšnjega stoletja sem nadvladanje nemškega plemena in njegovo prizadevanje, ponemčiti tudi druge, izrekoma slovenske, narode. Leta 1848 videti je bilo pač, da so se hoteli narodi sporazumeti, postati si drug drugemu pravični, pa v kratkem minule so sanje in — absolutizmu umaknili so se prosti narodi na korist nemščini, katera se je zopet, kakor poprej, uže vpeljati poskušala v javno življenje vse države kot potrebno sredstvo centralističnega vladanja.

Nesrečna vojska leta 1859 rodila nam je ustavo, katero so pa Schmerling in somišljenci njegovi, izrekoma Nemci na Českem, dejali v oklep ustave za same Nemce.

Leta 1867 rodilo nam je dualizem, po katerem so Madjari dobili prosto roko na Ogerskem, Nemci pa si pridržali nadvlado v tostranskih deželah. — Znane so daljne borbe Čehov za svoje narodno pravo — odtegnili so se deželnemu in državnemu zboru, ko so videli, da vse drugo ne pomaga nič; s Taaffejevo vlado vstopili so zopet na torišče, ne da bi bili za svojo pravo dejansko dosegli količkaj pomenljivega, dale so se jim, kakor nam večinoma le obljube. Edino dve jezikovni naredbi, kateri ste — nedotaknivi se narodne pravice Nemcev — odpravile nekatere stare krivice in pa česko vseučilišče — to se jim je dalo res. — Pa kaj storé na to Nemci? — Krik, da je nemštvo v nevarnosti, napolnil je državni zbor, nemške časnike in konečno izstopili so Nemci iz českega deželnega zbora, kot pripravljalni korak za izstop iz državnega zbora. — Vlada videti je pri vsem v zadruhi. Mladočehi začeli so rovati v lastnem taboru, češ, da ni zadosti odločnosti ne dosti poguma. Tu pa vstane stari vodja Čehov dr. Rieger in izreče povodom 25letnici českega glasila „Politik“ in zakliče, da se čuje daleč čez meje dežele: za prostost in svojo narodno pravico smo se borili vedno pošteno, pa vsikdar smo pripravljani, pogoditi se z nemškimi svojimi rojaki, toda ne na podlagi predpravic katere koli narodnosti in ne tako da bi se stare nam storjene krivice smele smatrati za pravico, priposestvano po Nemcih. Pošteno bratovsko roko podajamo vam, da bode mir med nami, v blagor českega kraljestva in vse države.

To približno je vsebina pisma, katero objavlja „Politik“ kot pozdrav svojega pokrovitelja, zasluženega vodje českega naroda dr. Riegerja.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Minister Gautsch dosegel je s svojo prepovedjo, več kot 120 učencev sprejeti v obe

slovenski paralelki I. gimn. razreda — vendar-le to, da se je število učencev v teh oddelkih memo minulega leta zelo zmanjšalo. Ko so stariši za I. razred namenjenih otrok brali v gimnaziji nabito naznanilo vodstva, da se v slovenske paralelke ne prejema več učencev, razšli so se tako zbegani stariši nevoljni na vse vetre in ni dvomiti, da se je s to naredbo marsikak učenec odrinil za zmeraj od učenja. — V tej zadevi storil je, kakor čujemo, deželni šolski svet korake, ki so zanj mogoči, daljne delo ostane našim državnim poslancem. — Ne dvomimo, da bodo poslanci tudi vsi brez izjeme v tej zadevi storili svojo dolžnost.

Čuditi se moramo, da je glede postopanja zoper ministra G a u t s c h - a, tukajšnji stareji slovenski dnevnik o razjarjenosti svoji, zagazil na krivo pot. Zdelo se mu je namreč potrebno, brco dati ljubljanskemu državnemu poslancu grofu H o h e n w a r t - u, dati brco z očitanjem: „da jim je dosedanje, niti platonično zastopanje le na kvar.“

Mi nočemo ponavljati že rečenega in ne segati v preteklost na približno enako očitanje. Toliko pa lahko rečemo, da oni, ki poznajo načela, zasluge in delovanje grofa Hohenwarta, ki stoji na čelu sedanje državnozbornske večine, o njem vse drugače sodijo; prav tako so sodili tudi ljubljanski volilci, ki so mu ponudili mandat prostovoljno. — Najbolj pa moramo obsojati tako krivo očitanje v sedanjem trenutku, ko pripada vodju večine državnega zbora imenitna pa tudi teška naloga, vso večino združiti k složnim korakom zoper člena, ki je prišel v tako očividno nasprotje s programom in načeli sedanje vlade in večine poslancev.

Pred tako akcijo treba je vsakemu posebej skrbeti, da stranka naša ostane cela in neomahljiva, potem ji je vspeh gotov. Ako' pa kedo misli, da z rušenjem lastne stranke in celó z neopravičenim očitanjem lastnim vodijem, tak dela za nasprotnike naše, ne za nas. — Pazimo toraj, da vedno ločimo nasprotnike naše od najboljših prijateljev, da ne bode med nami samimi — grobokopov naših idealov!

— Visoki gostje v Postojni. Minulo soboto opoldne dospela je v Postojno s posebno najetim vlakom blizo 100 oseb broječa družba od angleške mornarice, ki je bila minuli teden v Trstu. Med obiskovalci postojnske jame bili so namreč kraljeve visokosti vojvoda in vojvodica Edinbourška, princ Waleski in marquis of Lorne. Pri vходу v jamo izročila je hčerka gosp. župana Vičiča vojvodici šop cvetic. V plesni dvorani jame zagodla je pri prihodu gostov tam čakajoča godba angleško ljudsko himno. — Vrnivši se iz jame obedovala je družba in se krog 1/24. popoldne vrnila nazaj v Trst.

— Vreme. Sinoči deževalo je v Ljubljani in okolici prav izdatno. Po dežju začela je pihati rezka burja.

— Odbor kranjske škofije za slavljenje papeževe zlate maše zboroval je minulo nedeljo pod predsedništvom gosp. prelata dr. Čebaškega ter je med drugim sklenil, procesijo prirediti v ta namen za drugo (roženkransko) nedeljo z Ljubljane in okolice na Dobrovo. Nada je

bila izrečena, da se tudi gospod knezoškof dr. Jakob Misija, katerega bode odbor za to naprosil, vdeleži te slovesnosti.

— Gospod dr. Vladimir Globočnik, sin znanega gospoda svetovalca c. kr. deželne vlade kranjske, imenovan je pri c. kr. finančnemu vodstvu v Trstu za davkovskega nadzornika.

— Deželni zakonik kos XVI., izdan dne 15. septembra, št. 22, obsega zakon z dne 5. avgusta, s katerim se izdaja občinski red in občinski volilni red za deželno stolno mesto Ljubljano.

Kos XVII., izdan dne 16. septembra, obsega razglasilo c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko z dne 3. septembra št. 2517, o pobiranju deželne priklade za tekoče leto; — kos XVIII., izdan dne 17. septembra št. 24, pa obsega zakon z dne 5. avgusta, veljaven za vojvodino kranjsko, s katerim se uvaja samostojna deželna naklada na porabo žganih opojnih pijač.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Začetkom družega tedna meseca oktobra ima se po novejših poročilih pričeti državni zbor, ter se ima nadaljevati tudi med zborovanjem delegacij. O zborovanju deželnih zborov čuje se, da se prične krog srede meseca decembra ter imajo trajati do zadnjih dni meseca januarija prihodnjega leta. — Kot znamenje značaja Dunajčanov omeniti je, da je poslanec dr. Kronawetter v volilnem shodu med glasnim odobravanjem svojih volilcev ojstro obsojal ravnanje naučnega ministra Gautsch-a nasproti Čehom in izrekoma nasproti Slovencem. — Ako uže nam nikdar prijazni Dunajčani o ravnanju ministrovem tako ojstro sodijo in nas duševno podpirajo, potem se stvar sama uže dosti obsoja, in smemo pričakovati, da bode tudi dejansko obsojena.

Omeniti nam je tudi še enega pomenljivega glasu o čeških razmerah. Glasilo unanjega ministerstva „Fremdenblatt“, pri katerem pa imajo nasprotniki sedanje državnozbornske večine odločilno besedo, kateri se zato tudi ne privošči nikdar prijazna beseda, — piše o naj-novejši izjavi dr. Riegerjevi o spravi z Nemci na Českem: dr. Rieger je v tej izjavi pokazal ključ, po katerem bi se mogle razmere predrugačiti v soglasno delovanje obeh narodov. On hoče ustanoviti varstvo zoper žaljenje pravice po večini glasov nasproti manjšinam. Ako bi tedaj z glasovanjem po kurijah (narodnih oddelkih) tudi ne odstranilo vseh težav, pa vendar-le bi se moralo razpravljati to vprašanje. Terjatve Nemcev so se zadnji čas tako narastle, da jih uže ni prav spoznati. — Ako Nemci nočejo pripoznati češkega državnega prava, jim tega tudi ni treba, ker to ni o državnem interesu. — Konečno prigovarja ta list, opustiti teoretično pravedanje, ali bolj opravičeno to ali drugo nasprotno prepričanje, temveč razprave omejiti na praktična vprašanja razprave.

Ogerska. — Velike vojaške vaje nadaljujejo se tukaj in se obračajo sedaj proti Erdeljski. Cesar, ki je ves čas pri vajah navzoč in se osebno prepričava, koliko